

PSYKOLOG

18/04

TIDNINGEN

**Obetalt
arbete ökar
kvinnors
stress**

**Löneavtalet
ÖLA-01 har
förlängts**

INNEHÅLL 18/04

LEDARE:

Lönesamtalet får inte bli ett korridormöte

Lars Ahlin

3

Kvinnors arbetstid 85 timmar per vecka

Kvinnor har större arbetsbörda totalt än män och rapporterar fler stressymtom.

4

FOTO: CARIN WALDENSTRÖM

Känsla av sammanhang – ett skydd för hälsan

6

Löneavtalet ÖLA-01 förlängs

8

Vi vill också sjukskriva!

9

Psykologförbundet och Sjukgymnastförbundet samarbetar för rätten att få sjukskriva.

Psykoterapi kan hjälpa psykotiska patienter

10

Psykoterapi kan vara en rimlig behandling även vid schizofreni.

KRÖNIKA:

Att tänka om

Gerhard Andersson

12

KONFERENSRAPPORT:

När far slår mor

13

Recensioner

14

Tidskrift för organisationspsykologer

24

PSYKOLOG TIDNINGEN

18/04 • 15/11 – 28/11 • Årgång 50
Utgiven av Sveriges Psykologförbund

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:
Eva Brita Järnefors, 08-567 06 451
E-post: evabrita.jarnefors@psykologforbundet.se

REDAKTIONSSEKRETERARE
och stf ansvarig utgivare:
Carin Waldenström, 08-567 06 453
E-post: carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

REDAKTÖR: Maja Ahlroos, 08-567 06 452
E-post: maja.ahlroos@psykologforbundet.se

ANNONSANSVARIG:
Brittmarie Haake, 08-567 06 454
E-post: brittmarie.haake@psykologforbundet.se
Box 3287, 103 65 Stockholm
Fax 08-567 06 490.

POSTGIRO: 373267-4 BANKGIRO: 767-2066

E-post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologforbundet.se

ISSN 0280-9702.

PRENUMERATIONER OCH ADRESSÄNDRINGAR:
Lagern Akademikerservice
Tel 08-567 06 430 • Fax 08-567 06 090
E-post: msc@akademikerservice.se
Pris: 490,- inkl moms
helt kalenderår, 20 nr, 2004.
250,- inkl moms
halvt kalenderår, 10 nr, 2004.

Telefonnummer/e-post till serviceområden, kanslipersonal, förbundsstyrelse m fl hittar du på näst sista sidan.

PSYKOLOGTIDNINGEN PÅ NÄTET
Varannan måndag kan du läsa ledaren och huvudartikeln i senaste numret på www.psykologforbundet.se eller www.psykologtidningen.se

Som medlem har du också tillgång till de senaste numren av tidningen som PDF-fil.

På webben finns dessutom ett sökarkiv för artiklar publicerade i Psykologtidningen sedan 1990.

All redaktionell text lagras elektroniskt för att kunna publiceras som PDF-filer på webben.

Författare som inte accepterar detta måste meddela förbehåll. I princip publicerar vi inte artiklar med sådana förbehåll.

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Medlem Förening
Sveriges Tidskrifter

Fackpressupplaga
9 100 ex 2003

TRYCK:
Wallin & Dalholm Boktryckeri AB,
Lund 2004.

GRAFISK FORM: Marianne Tan.
E-post: marianne@tanproduktion.se

NUMMER	19/04	20/04	01/05
DISTRIBUTIONSDAG	29/11	13/12	17/1
MANUSSTOPP FÖR PLATS- OCH KURSANNONSER	10/11	24/11	15/12
MANUSSTOPP FÖR KRETSAR & PSYKOLOG- OCH YRKESFÖRENINGAR	10/11	24/11	15/12

OMSLAG: ROBERT EKEGREN

Lönesamtalet får inte bli ett korridormöte

Löneavtalet ÖLA 01 sägs inte upp inom kommunal sektor. AkademikerAlliansens representantskap, där Psykologförbundet ingår, beslöt trots viss kritik att inte säga upp löneavtalet. Det betyder fortsättning på den inslagna vägen med lönesättande samtal, individuella och differentierade löner i en lokal lönebildningsprocess.

Vilka erfarenheter har vi från avtalet hittills? Psykologer anställda inom kommuner och landsting har med all säkerhet fått ett bättre resultat genom detta sifferlösa avtal än vad som annars skulle ha varit fallet. Reallönerna ökade med tio procent för kommunanställda psykologer och med åtta procent för landstingsanställda psykologer under avtalets första tre år.

Tyvärr kan vi också konstatera en rad trista tillämpningar på många håll. Löneutfallet skulle sannolikt varit bättre om avtalets intentioner följts av fler arbetsgivare. En negativ erfarenhet av innevarande löneavtal har bland annat varit att många arbetsgivare presenterat procentuella maximinivåer trots att avtalet stipulerar individuell lönesättning utan siffror.

EN NY AVTALSFORM kanske inledningsvis medförde svårigheter i tillämpningen, då man skulle tänka nytt och ställa om från föråldrade tariffsystem och generella procentsatser. Men det är icke desto mindre helt fel sett ur parternas intentioner med avtalet. Därmed har hela poängen förfuskats av dessa arbetsgivare och det är givetvis oacceptabelt inför kommande period.

Vi ska inte acceptera eventuella försök från arbetsgivare att exempelvis tala om en given och begränsad pott för psykologgruppen. Då lever man inte upp till avtalet.

En annan bärande idé med avtalet är att dialogen om lönen mellan arbetsgivaren och den anställde psykologen ska ske i ett konstruktivt samtal. Lönesamtalet. I skrämmande fall har lönesamtalet reducerats till ett korridormöte där psykologen helt sonika fått besked om den nya lönen. Det har dessutom varit svårt att omförhandla sådana misslyckade lönesamtal.

Lönesamtalen måste få den tid och plats som krävs för att man ska kunna föra en grundlig diskussion om villkoren för lönesättningen. En bra lönedialog ska ge klarhet i vad jag som anställd har för möjligheter att bidra med till att arbetsgivaren når sina verksamhetsmål och på vilket sätt jag kan höja min lön.

Exempel på trista erfarenheter har inneburit att psykologer under eller efter lönesamtalet insett att chefen saknar mandat för att sätta lönen alternativt inte vill eller vågar ta ansvar för lönesättningen. Du bör som anställd självklart kräva att få föra samtalet med lönesättande chef och inte acceptera en så kallad sovjetisk förhandlingsmodell, där ansvaret för lönen hela tiden hänskjuts uppåt i organisationen:

”Det finns inga pengar och jag kan tyvärr inte ge dig den lön du egentligen förtjänar”.

”Vi ska inte acceptera försök från arbetsgivare att tala om en given och begränsad pott för psykologgruppen.”

ETT FÖRLÄNGT AVTAL bör ge den fackliga organisation en reell möjlighet att gripa in när lönesamtalen misslyckats. Varje medlem ska känna sig trygg i att föra sitt egna lönesamtal. Men ett enstaka lönesamtal räcker inte för att strukturellt höja lönen. Återkommande under året måste vi ta initiativ till och oupphörligen föra en dialog och bättre beskriva vad psykologen kan

och gör. Envist påvisa den nytta som klienten och arbetsgivaren har av psykologens insatser.

För att få upp psykologlönerna krävs att både anställda och fackliga företrädare systematiskt och återkommande över hela året bearbetar arbetsgivaren, påvisar nyttan och mervärdet av psykologiska arbetsinsatser och ställer krav på god tillämpning av gällande avtal.

LARS AHLIN

Förbundsordförande

(Se även artikel på sidan 8!)

Operativa mål för 2005

Förbundsstyrelsen har på sitt senaste sammanträde tagit fram en bruttolista med så kallade operativa mål för 2005. En första prioritering av dessa mål har också gjorts. Vidare prioriteringar kommer att ske i processen mot en verksamhetsplan och med hänsyn taget till begränsade resurser. Som medlem i Psykologförbundet kan du ta del av dessa mål på vår hemsida www.psykologforbundet.se. Klicka på *Medlemsidor* och därefter *Beslutsorganen*. Under fliken *Förbundsstyrelsen* finner du informationen.

LARS AHLIN

Förbundsordförande

Kvinnornas arbetstid

FOTO: ROBERTKEGREN

Kvinnorna har oftast huvudansvaret för det dagliga hushållsarbetet – att städa, tvätta, diska, handla mat, ta hand om barnen. Männerna har huvudansvaret för arbetsuppgifter i hemmet som behöver göras mer sällan, visar undersökningen.

Ulf Lundberg, som är professor i biologisk psykologi vid psykologiska institutionen och CHESS, Stockholms universitet, ledde ett symposium under världskongressen i Peking i augusti som handlade om hur psykologiska, beteendemässiga och biologiska faktorer har betydelse för det ojämlika hälsotillståndet i samhället. Den centrala frågan i sammanhanget är varför vissa grupper i samhället har sämre hälsa än andra grupper.

Ämnet är också i fokus för CHESS, Centre for Health Equity Studies.

Det är ett forskningsinstitut som grundades år 2000 med stöd från FAS, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Bakom institutet står också Karolinska Institutet och Stockholms universitet. Institutet firar snart sitt femårsjubili-

um. Det tvärvetenskapliga arbetssättet har visat sig vara framgångsrikt; institutets forskning har nyligen utvärderats av tre oberoende internationella bedömare som rekommenderar fortsatt stöd.

Tillsammans med några andra forskare presenterade Ulf Lundberg olika aspekter på ämnet social ojämlikhet i hälsa utifrån olika perspektiv under världskongressen.

– Tanken bakom CHESS är att samla medicinsk, psykologisk och sociologisk kompetens inom hälsoområdet, säger Ulf Lundberg. Samarbetet mellan forskare från olika discipliner leder till att vi får en bredare syn på problemen.

Forskarna arbetar tillsammans i olika projekt. Totalt är omkring 25 personer anställda vid CHESS.

DET VAR ETT AV dessa forskningsprojekt som redovisades

Kvinnor tar större ansvar för hushållsarbete än män. De har större arbetsbörda totalt jämfört med männen och rapporterar fler stressymtom än män.

Det visar en stor svensk undersökning som presenterades vid världskongressen i psykologi i Peking av Ulf Lundberg och Gunilla Krantz, båda vid forskningsinstitutet CHES.

De svenska forskarna Olle Lundberg, Gunilla Krantz och Ulf Lundberg på världskongressen i psykologi i Peking.

FOTO CARIN WALDENSTRÖM

85 timmar per vecka

av Gunilla Krantz och Ulf Lundberg på världskongressen. Gunilla Krantz är läkare och forskare i beteendemedicin. I projektet har även deras kollega, fil dr Leeni Berntsson, deltagit.

Syftet med studien, med titeln ”Total workload, work stress and perceived symptoms in Swedish male and female white-collar employees”, var att se hur den totala arbetsbelastningen ser ut hos män och kvinnor, samt hur mycket tid som läggs ner på hem och familj av män och kvinnor.

–I den första studien, som kom 1990, samlade vi data med hjälp av ett instrument kallat ”Den totala arbetsbördan”, berättar Ulf Lundberg. Vi gjorde sedan om studien 2001 och valde motsvarande grupper som tidigare. Det rör sig om män och kvinnor med kvalificerade tjänstemannayrken, de flesta med högskoleutbildning.

OMKRING 1000 KVINNOR och 1000 män deltog i undersökningen. De var i åldern 32-58, arbetade heltid, det vill säga mer än 35 timmar i veckan i sitt förvärvsarbete. De var läkare, psykologer, sjuksköterskor, lärare, rektorer, med flera yrkesgrupper. Undersökningen syftade till att studera hur man förenade yrkeskarriär med familj.

Deltagarna fick beskriva en normal arbetsvecka. De fick svara på frågor om hur mycket tid de ägnade åt hushållet, till att ta hand om barn, delta i frivillig föreningsverksamhet och annat produktivt arbete i och utanför hemmet, inklusive övertidsarbete.

En normal arbetsvecka innebär att alla är friska och arbetar. Det är skillnad mot till exempel SCB:s undersökningar, där man beskriver en slumpmässig vecka. Det kan ju vara en vecka då någon är ledig, sjuk eller hemma med sjukt barn, vilket leder till att den betalda arbetsbördan minskar, säger Ulf Lundberg.

Svarsfrekvensen i undersökningen var 65 procent, en normal siffra för den här typen av undersökningar.

Resultatet av undersökningen från 1990 visade att kvinnorna ägnade i genomsnitt 73,3 timmar per vecka åt betalt och obetalt arbete och männen 67,3 timmar.

I den uppföljande undersökningen drygt tio år senare användes samma upplägg och urval.

I den undersökningen såg vi att kvinnornas och männens arbete hade ökat markant, säger Gunilla Krantz. Kvinnorna

ägnade 85,1 timmar och män 77,5 timmar åt betalt och obetalt arbete. Både kvinnor och män hade fått ökad arbetsbelastning, men kvinnorna allra mest. Mest har det obetalda arbetet ökat i omfattning, dock inte hushållsarbetet.

Kvinnorna arbetade nu 41,3 timmar per vecka i obetalt arbete, mot 29,9 timmar 1990. För män var siffrorna 31,2 respektive 19,2 timmar i obetalt arbete.

Kvinnorna har dessutom oftast huvudansvaret för det dagliga hushållsarbetet – att städa, tvätta, diska, handla mat, ta hand om barnen, med mera. Männen hade huvudansvaret för arbetsuppgifter i hemmet som behöver göras mer sällan, som att betala räkningar och sköta hushållsekonomi, underhålla bostaden och ta hand om bilen.

Vi mätte också deras subjektiva upplevelser av stress som har att göra med total arbetsbelastning, stress i arbetet och konflikter mellan olika krav, samt känsla av kontroll.

Det handlar om hur förvärvsarbete och hemarbete bidrar till symptom som rapporteras av de undersökta personerna. Om de kände sig stressade, och om de upplevde konflikter mellan olika roller.

Hur upplevde de sin situation?

– Kvinnorna hade det sämre i alla avseenden utom ett. Det gäller både upplevelse av stress i arbetssituationen och när det gäller konflikt mellan olika roller, säger Gunilla Krantz.

– Kvinnorna hade dock mer kontroll över det obetalda arbetet än männen. De upplevde i stället mer arbetsrelaterad stress.

När det gäller vem som tar hand om barnen är det framför allt kvinnorna som gjorde det mesta, från att ordna barnpassning till att delta i läsläsning, hjälpa vuxna barn eller att göra saker tillsammans med barnen. De hämtade och skjutade barnen till förskolan, skolan och olika aktiviteter i större utsträckning än männen.

HUR HÄNGER DÅ de höga sjukskrivningstalen i Sverige under senare år ihop med mäns och kvinnors arbetsbörda? Ibland sägs att just Sverige är extra hårt drabbat av sjukskrivningar, men det är en sanning med modifikation, menar Ulf Lundberg: – Det är svårt att jämföra olika länder eftersom man har olika regler för sjukskrivningar. I Danmark blir man till exempel arbetslös i stället för sjukskriven efter en viss tid. Olika regler gör det svårt att jämföra hur det ser ut. ▶

Känsla av sammanhang - ett skydd för hälsan

Kan Sense of Coherence-begreppet (SOC) skydda mot hälsorisker? Den frågan ställde professor Olle Lundberg från CHES i sin presentation under världskongressen i psykologi i Peking i augusti.

Olle Lundberg är sociolog och professor i Health Equity Studies på det tvärvetenskapliga forskningsinstitutet CHES i Stockholm. Han har under många år sysslat med forskning om välfärd och hur det kommer sig att vissa grupper i samhället har sämre hälsa än andra. Olle Lundberg har också studerat Antonovskys begrepp Sense of Coherence, känsla av sammanhang och mening, och dess betydelse för hälsan.

– Idén med CHES innebär att vi kan anlägga fyra olika perspektiv på frågor om ojämlikhet i hälsa, säger Olle Lundberg. Vi studerar till exempel inkomstfördelning, som är ett

traditionellt sociologiskt begrepp, och sedan tar vi in andra aspekter, till exempel utifrån en medicinsk infallsvinkel. Vi kan kombinera detta med ett perspektiv som visar utvecklingen under en livscykel, samt kopplingen mellan biologi och psykologi.

Grundfrågan är: Varför har personer med mer resurser i livet, som socialt stöd, välstånd, jagstyrka med mera, ofta bättre hälsa än andra grupper? Vad är det som gör att de som har låg socioekonomisk status också mår sämre än andra? Aaron Antonovsky menade att det som är gemensamt är deras Sense of Coherence, (SOC). I begreppet ingår att förstå

▶ Men klart är att det blev en dramatisk ökning av sjukskrivningstalen i Sverige i slutet av 90-talet. Långtidssjukskrivningarna, det vill säga sjukskrivningar längre än ett år, har tredubblats för kvinnor och fördubblats för män. Dessutom har förtidspensionerna ökat.

Viktigaste anledningen till sjukfrånvaron är ont i nacke, skuldra och rygg. Lättare psykiska besvär, huvudvärk, oro och ångest, sömnsvårigheter samt utmattningssyndrom har också ökat.

Det talas ofta om att stressen i arbetslivet har ökat under senare år. Organisationerna är allt mera slimmade, sekreterare och annan supportpersonal har rationaliserats bort, allt färre har tid att ta kafferast.

Valfriheten i spåren av samhällets avregleringar tar tid och kan leda till stress. Att byta elbolag eller pensionsfond, följa med i vilken leverantör som kan erbjuda den billigaste och snabbaste bredbandsuppkopplingen eller att välja skola till sitt barn, leder också till en hel del extra arbete.

– Deltagarna i undersökningen var alla högutbildade och mycket engagerade i sina barn. De är föräldrar som har stora ambitioner för sina barn vilket kan vara orsaken till att man ägnar mycket tid åt sina barns aktiviteter.

En annan sak som har ökat är att ta hand om äldre anhöriga, säger Gunilla Krantz. Förutom att hjälpa barnen med allt från läxorna till skjutsning till olika aktiviteter så finns också den äldre generationen som behöver hjälp.

Ansvarsfördelningen i hemmet har inte ändrat sig, förklarar Ulf Lundberg. Den är väldigt stabil. Vad som har skett är en viss utjämnning av hushållssysslor. I dag kan man lättare dela på sysslorna än vad som var fallet 1990. Men det är fortfarande kvinnan som oftast har huvudansvaret, även om mannen kan vara med och utföra sysslan så är det hon som

har ansvaret för att den blir gjord.

– Men vi ser också att mannen kommer in i bilden mer när barnen blir äldre.

– Det finns också ett motstånd från kvinnorna att släppa ifrån sig det ansvaret, säger Gunilla Krantz. Det är kanske inte så konstigt att kvinnorna vill behålla makten i hemmet när de inte har makt i arbetslivet. Dessutom har kvinnor och

män olika normer för hur arbetet ska utföras.

Undersökningarna visar att männen skötte om bilen, bostaden och ekonomin.

– Det intressanta är att ingenting av det

är sådant som man gör dagligen. Den enda syssla som utförts i lika stor utsträckning av både män och kvinnor är trädgårdsarbete, berättar Gunilla Krantz.

– Undersökningen handlar inte om par som är gifta med varandra utan männen och kvinnorna hörde inte till samma familjer. Det betyder att män som deltar i undersökningen kanske har en deltidsarbetande fru. En heltidsarbetande kvinna däremot, lever oftast med en heltidsarbetande man som liknar henne själv i fråga om arbete och utbildningsbakgrund, säger Ulf Lundberg.

– Kvinnors karriärmöjligheter och pension påverkas av deltidsarbete, men vi har inte undersökt kvinnor som deltidsarbetar. Det är en stor grupp kvinnor som löser problemet med det obetalda arbetet genom att gå ner på deltid.

– I ett historiskt perspektiv kommer vi snart att se en minskning av deltidsarbetet, säger Gunilla Krantz. Kvinnor

”Det är fortfarande kvinnan som har huvudansvaret, även om mannen kan vara med och utföra sysslan så är det hon som har ansvaret för att den blir gjord”

det som händer, att kunna hantera det och att se någon mening och betydelse i sammanhanget.

Tesen är att om man har resurser, så kan man utveckla en stark känsla av sammanhang och mening, och därmed hantera de stressmoment som dyker upp under livets gång. På så vis kan man lättare klara av livets påfrestningar utan att hälsan påverkas negativt och man blir sjuk.

– God ekonomi och ett starkt socialt stöd är sådant som Antonovsky såg som generella motståndstendenser, säger Olle Lundberg.

SKILLNADER I HÄLSA mellan individer och grupper kan hänga samman med olika faktorer. Det kan dels bero på att olika individer och grupper har utsatts för påfrestningar i olika omfattning, men också på att man har olika sätt att reagera på och hantera hälsoriskerna.

Skyddar känslan av sammanhang och mening mot hälsorisker? Om det gör det, hur går den processen till? Om känslan av sammanhang och mening är viktig för hälsan borde man kunna mäta detta genom att dessa personer skulle ha bättre hälsa än personer med svag känsla av sammanhang och mening.

För att undersöka detta har Olle Lundberg studerat resultat från den svenska levnadsnivåundersökningen i vilken cirka 3 900 personer i åldrarna 25-75 år följs under en tioårsperiod (1981-91). Undersökningen visar på ett sådant

samband.

– Om känslan av sammanhang och mening har betydelse för hälsan borde personer med hög SOC även ha lägre dödlighet än personer med svag SOC.

För att studera om det finns ett samband mellan dödlighet och SOC använde forskarna sig av den brittiska undersökningen The EPIC-Norfolk United Kingdom Prospective Cohort Study, med 20 000 deltagare i åldern 41-80 år, vars dödlighet följdes åren 1996-2002. För både kvinnor och män fanns starka och tydliga sammanhang vid dödlighet. Även den undersökningen tyder på ett samband när det gäller dödligheten hos män i cancer och hjärtinfarkter. För kvinnor fanns detta samband när det gäller död i hjärtinfarkt. Där- emot inte i dödlighet i cancer.

– Vi vet för lite i dag om varför känslan av sammanhang och mening inte har samma betydelse för dödligheten i cancer hos kvinnor som dödligheten i hjärtinfarkt, säger Olle Lundberg. Det kan finnas många faktorer bakom cancerfallen som vi inte vet tillräckligt mycket om i dag.

– Slutsatsen blir att SOC är relaterad till bättre hälsa och lägre dödlighet. Det finns också vissa bevis för att SOC hänger samman med fysiologiska processer hos människan, men vi behöver mer forskning för att studera hur det ser ut i detalj, säger Olle Lundberg.

CARIN WALDENSTRÖM

kommer inte gå ner på deltid för familjens skull. Problemet är dock hur man ska få mer tid med barnen. I dag har många en orimlig arbetssituation. Kvinnor tackar också nej till chefsjobb på grund av detta.

I undersökningen specialstuderades den grupp som har mer än 50 timmars betald arbetstid i veckan.

– Många i den gruppen var kvinnor i höga positioner med utflugna barn, säger Gunilla Krantz. En hel del var ensamstående och kunde lägga mycket tid på sitt jobb.

I undersökningen fick männen och kvinnorna rapportera om upplevelse av stressymtom och i det avseendet hade kvinnor mer markerade symtom än män. De hade i större utsträckning sömnstörningar, oro, ångest och depression.

– Kvinnorna var mer belastade än männen, säger Gunilla Krantz. Det gäller framför allt de kvinnor som var förankrade i arbetslivet på hög nivå med stor arbetsbelastning i betalt arbete och stor arbetsbelastning i obetalt arbete. För dem var risken för belastningsskador stor.

EN INTRESSANT SLUTSATS från undersökningen är att kvinnor rapporterade om symtom som hade att göra med en kombination av arbetsrelaterad stress och stress i det obetalda arbetet. Männen var dock mer stressade av arbetet. Om män som arbetade mer än 50 timmar i veckan engagerade sig mer i sina barn än tidigare minskade den arbetsrelaterade stressen.

– Det kan därför vara så att multipla roller är gynnsamma för män, vilket man tidigare inte har visat, säger Gunilla Krantz.

En annan slutsats är att trots att kvinnor och män förvärvsarbetar i samma utsträckning, så lever traditionella manliga och kvinnliga könsroller kvar och dessa påverkar hur arbetet i hemmet fördelas. För kvinnor som vill göra karriär är detta ett stort hinder. ●

CARIN WALDENSTRÖM

PRESSKLIPP

Vart tredje landsting sparar inom psykvården

7 av 21 landsting planerar nedskärningar inom psykiatri under nästa år. Det visar en rundringning som Dagens Nyheter (30/10-04) gjort till samtliga landsting.

Trots nya statliga pengar – 500 miljoner kr har öronmärkts för psykiatri i statsbudgeten för 2005 – och en omfattande kritik av den psykiatriska vården under senare år, fortsätter alltså nedskärningarna.

Till de landsting som planerar besparingar hör bland andra Region Skåne, Västra Götalandsregionen och Jämtlands läns landsting. Nya satsningar inom psykiatri planerar endast landstinget i Västerbotten, Västmanland, Värmland, Östergötland och Halland. I nio landstinget är budgeten för psykiatri oförändrat låg, men i Västmanland liksom i Norrbotten har man nyligen gjort nedskärningar

Det är framför allt slutenvård, rättspsykiatri och beroendevård som drabbas av besparingar, skriver Dagens Nyheter.

Psykiatrisamordnaren *Anders Milton* säger i en intervju i samma tidning att det kan behövas lagstiftning om landsting och kommuner inte kan erbjuda en tillräckligt bra psykiatrisk vård, en tankegång som vård- och äldreomsorgsminister *Ylva Johansson* säger sig ännu inte vara beredd att stödja.

ÖLA-01 förlängs med ett år

AkademikerAlliansen har beslutat att inte säga upp det centrala avtalet på den kommunala sektorn. Det betyder att avtalet från 2001 fortsätter att gälla ytterligare ett år.

Beslutet fattades på Alliansens representantskapsmöte den 20 oktober. Arbetsgivaren vill ha ett gemensamt tjänstemannaavtal på den kommunala sektorn och AkademikerAlliansen kommer därför att delta i övriga förhandlingar om ett gemensamt tjänstemannaavtal under våren.

Parterna har diskuterat förbättringar när det gäller lönesamtalsmodellen. Man har bland annat diskuterat möjligheten att påkalla förhandlingar (vidgad förhandlingsrätt) i de fall då lönesamtalen inte fungerat tillfredsställande. Vidare ska man förhandla om lönesättningen för fackligt förtroendevalda, vars löner tenderar att halka efter. Även förhandlingar om ett nytt trygghetsavtal ska upptas. Kommun- och landstingsförbundet har nämligen sagt upp det avtal som reglerar avgångsförmåner för anställda i kommuner och landsting.

Varför beslöt representantskapet sig för att förlänga ÖLA-01 med ytterligare ett år?

– Alliansens medlemsförbund är överlag nöjda med stommen i avtalsmodellen, konstaterar Lars Karlsson, ombudsman på Psykologförbundet och ledamot av förhandlingsdelegationen.

DET SIFFERLÖSA AVTALET och lönebildning på lokal nivå har generellt gett Sacomedlemmarna bättre löneutfall än andra grupper med centrala avtal och fastställda miniminivåer fått.

Däremot vill man ha förbättringar när det gäller genomförandet av lönesamtalen som inte fungerat enligt avtalets intentioner.

I en enkätundersökning Psykologförbundet gjort bland lokala förtroendemän

anser drygt fyra av tio av de tillfrågade att löneavtalet utan garanterade procentsatser har gynnat löneutvecklingen. Drygt 20 procent anser att det inte gjort det.

FOTO: TOMAS SÖDERGREN

Med tvekan godkänt, säger ombudsman Lars Karlsson om tillämpningen av ÖLA-01.

Enligt bilaga 6 i ÖLA-01 förutsätter individuell lönesättning och avtalet att arbetsgivaren för samtal med arbetstagaren om uppställda mål, resultat och kopplingen till lönen. Detta i sin tur förutsätter att arbetsgivaren är tydlig vad gäller krav och förväntningar samt följer upp resultatet. Avtalet utgår också från att arbetsgivaren kartlägger och analyserar lönerna inom sin verksamhet som underlag för överläggningar inför löneöversynen.

Något mindre än hälften av de 66 lokala förtroendemän som besvarat enkäten, uppger att de använt modellen med lönesättande samtal i stället för traditionell förhandling. Mindre än en fjärdedel har förhandlat traditionellt.

Sex av tio tillfrågade svarar att lönesamtal har genomförts mellan medlemmar och lönesättande chef. Två av tre tycker också att överläggningen inför löneöversynen har fungerat, medan en tredjedel

inte tycker det. Drygt hälften av förtroendemännen uppger att den chef som genomfört samtalet också haft befogenhet att sätta lön. Fyra av tio menar dock att lönesamtal förts med chefer som inte haft mandat att bestämma lönen.

Mer än varannan svarande uppger att arbetsgivaren vare sig har fastställt några lönekriterier som skulle kunna

utgöra grund för lönedifferentiering eller presenterat någon kartläggning eller analys av löneförhållandena inom sin verksamhet inför löneöversynen. Ännu fler svarar (cirka 65 procent) att arbetsgivaren inte tydliggjort sin lönepolicy, det vill säga vilka prioriteringar han/hon gör och vilka lönerelationer som är önskvärda.

Så många som sex av tio förtroendemän påpekar att arbetsgivaren från början angivit en viss procentsats eller ett bestämt krontal inför löneöversynen.

NÄR DET GÄLLER de lokala förtroendemännens sammantagna erfarenheter av flera års förhandlingar med ÖLA-01 väger det i stort sett jämt mellan dåliga/mindre goda erfarenheter och goda/mycket goda erfarenheter. Knappt en på tio anser sig dock ha mycket goda erfarenheter av löneförhandlingarna medan ungefär fyra av tio tycker att deras erfarenheter är goda.

Det förlängda avtalet löper till den sista mars 2006 men kan sägas upp senast den 30 oktober 2005.

– Om Psykologförbundet inte får gehör för sina krav i vårens samförhandlingar kan avtalet sägas upp då, konstaterar Lars Karlsson.

Vid förbundsstyrelsens möte i oktober utsågs Lars Karlsson och förbundsordföranden *Lars Ahlin* till ordinarie ledamöter i AkademikerAlliansens representantskap och *Kjell Lindqvist* till suppleant. (Se även ledaren!)

MAJA AHLROOS

AkademikerAlliansen är en förhandlingskartell på landstings- och kommunala sektorn där 19 Sacoförbund ingår.

Vi går till AD

Psykologförbundet har lämnat en stämningsansökan till AD mot landstinget i Halland.

Förbundet gör gällande att landstinget brutit mot samverkansavtalet genom att inte med berörda psykologer behandla

olika frågor i samband med omorganisation. Förbundet anser vidare att landstinget även brutit mot 38§ i medbestämmandelagen genom att inte förhandla

innan man fattat beslut om valet av utomstående konsult.

Förbundet yrkar på ett allmänt skadestånd om 200 000 kr samt ett skadestånd om 25 000 kr till vardera de tre berörda psykologerna.

Judith Rosengren slutar

Tidigare förbundsdirektören *Judith Rosengren* lämnar Psykologförbundet. Hennes anställning upphörde 2004-11-01.

LARS AHLIN

Förbundsordförande

Vi vill också sjukskriva!

Nu samarbetar Psykologförbundet och Sjukgymnastförbundet för att professionerna ska få rätt att sjukskriva.

Förra året sade socialförsäkringsutskottet enhälligt ja till ett försök i Kronobergs län med sjukskrivning på försök för ett tiotal sjukgymnaster. Men regeringen sade nej med hänvisning till att det redan sker så många förändringar inom sjukskrivningsområdet.

Nu har en ny ansökan lämnats in. Samtidigt försöker förbunden tillsammans bilda opinion för att få regeringen att ändra sin inställning.

FOTO: MAGNUS GOTANDER

Anders Wahlberg, andre vice ordförande i Psykologförbundet,

Varför driver Psykologförbundet frågan om sjukskrivningsrätt?

– Verkligheten i dag är att vi har en läkarkår som inte hinner med att träffa patienten ordentligt innan sjukskrivning. Det blir alltför lätt att ta till sjukskrivning i stället för att fundera på rehabilitering eller behandling. Psykologer och sjukgymnaster har i allmänhet mer tid med patienterna och har en bättre helhetsbild av hur han eller hon har det. Dessutom har vi en specialkompetens inom våra respektive områden. Fackligt innebär det att vi kan bryta den hierarki som finns inom sjukvården. I dag har läkarna en särställning.

Tror du att sjukskrivningarna om ni fick sjukskrivningsrätt skulle minska?

– Vi kan i vissa fall göra en bättre bedömning och utifrån den satsa på rehabilitering, vilket i många fall kan vara ett alternativ till sjukskrivning. Exempelvis vid utmattningsdepression bygger ofta den sjuke upp en ”arbetsplatsallergi” under en lång sjukskrivning. Då kan deltidssjukskrivning var ett alternativ.

Sjukgymnasterna krävde sjukskrivningsrätt före psykologerna. Är det från LSR ni hämtat idén?

– Njaj, det beror mer på att väldigt många psykologer i dag bereder ärendet och sedan sätter läkaren signaturen på sjukskrivningen. LSR:s kamp har gjort att vi känt

att det här en fråga vi bör arbeta gemensamt med.

Hur samarbetar förbunden kring frågan?

– Samarbetet har växt fram under hösten. Vi planerar bland annat att gemensamt uppvakta socialförsäkringsutskottet. Det finns planer på ett seminarium där vi bjuder in kolleger från Norge, där man gjort försök med sjukskrivningsrätt för både psykologer och sjukgymnaster.

Vilka psykologer ska få sjukskrivningsrätt?

– Självklart är det legitimationen som är grundande. Sedan ser jag inget som säger att inte alla psykologer ska ha sjukskrivningsrätt, det har ju alla läkare. Annars tror jag det kan bli rörigt om bara vissa skulle få den nya befogenheten. Men de naturliga områdena kommer att vara hälso- och sjukvården samt företagshälsovården. Givetvis ska sjukskrivningsrätten vara kopplad till diagnoser med psykologisk anknytning.

Vilken kompletterande kunskap behövs?

– Samma som för andra yrkeskärer. Utbildning inom försäkringsmedicin.

Sara Maripuu, ledamot av LSR:s förbundsstyrelse,

Varför driver Sjukgymnastförbundet frågan om sjukskrivningsrätt?

– Främst handlar det om att utnyttja de kompetenser som har något att ge i arbetet mot ohälsan. Rent fackligt handlar det om att vi ska få arbeta fullt ut under vårt legitimationsansvar. Sjukgymnaster ställer redan i dag diagnoser och gör funktionsbeskrivningar, det är inget nytt. Vi vill använda legitimationen på ett mer samhällsekonomiskt sätt. Den ska räcka som garanti för att arbetet är gediget. *Varför tror ni att sjukskrivningarna kommer att minska?*

– Dels kan vi fånga upp patienterna tidigt i sjukskrivningen. Där kan vi genom våra bedömningar erbjuda olika typer av behandling. Vid de längre sjukskrivningarna kan vi mer aktivt jobba med rehabilitering där läkarkåren inte alls är lika mycket inblandad som sjukgymnaster och psykologer.

Sjukgymnasterna var först med att kräva sjukskrivningsrätt. Vad tycker du om att psykologerna nu tagit efter er?

– Det är jättebra. Sjukskrivningsrätten är en utmärkt fråga att arbeta med tillsammans. Våra kompetenser kompletterar varandra. Tillsammans är problem

med rörelseapparaten och psykisk ohälsa den största anledningen till sjukskrivning.

Hur samarbetar förbunden om frågan?

– Vi har skrivit ett svar på en debattartikel (se DN 26/10) och vi har skrivit ett remissvar till Socialstyrelsen. Vi planerar även att gemensamt uppvakta arbetslivsminister Hans Karlsson.

Vilka kompletterande kunskaper behövs?

– En utbildning inom försäkringsmedicin. Jag skulle föredra om det blev en fem- eller tiopoängskurs på högskolor och universitet. Sedan får man diskutera vidare om någon form av specialiseringskompetens också ska krävas.

CONNY PETERSSON
JOURNALIST

FOTO: CONNY PETERSSON

Rent fackligt handlar det om att vi ska få arbeta fullt ut under vårt legitimationsansvar, säger Sara Maripuu

Psykoterapi kan hjälpa psykotiska patienter

Är psykoterapi en rimlig behandling vid schizofreni? Ja, möjligen, trots allt, menar Rolf Sandell, professor emeritus i klinisk psykologi, och hänvisar till en ouppmärksammasad forskningsöversikt som bland annat visar att enbart psykoterapi har lika stor behandlingseffekt som psykoterapi plus medicinering.

Jag tänker mig att de flesta psykoterapeuter – för att inte tala om psykiatrer – för länge sedan har givit upp idén om att psykoterapi skulle kunna vara en rimlig behandling av psykotiska patienter. Efter en period av förhoppningar om att psykoterapi skulle kunna hjälpa – och flera undersökningar i Europa och USA för att visa detta – verkar behandlingspessimismen numera tämligen utbredd.

De flesta kvalitativa forskningsöversikter har kommit till slutsatsen att det skulle saknas stöd för värdet av psykodynamisk psykoterapi (PDT) med psykotiska patienter, medan det ändå skulle finnas visst stöd för beteendeterapeutiska eller kognitivt beteendeterapeutiska interventioner liksom icke-psykodynamisk stödterapi. Meta-analytiska översikter som nyligen publicerats har varit pessimistiska över huvud taget, främst därför att man bedömt de undersökningar som finns otillfredsställande ur metodsynpunkt. Detta är ett bra exempel på att det bästa blivit det godas fiende, särskilt allvarligt eftersom det inte är alldeles självklart vad som egentligen är det bästa.

Man kan i stället resonera i Bayesiansk anda: Om man inte visste någonting alls (eller haft anledning att tro någonting alls) före en undersökning, är den bästa gissningen om saker och ting det som undersökningen visar – till dess en ny undersökning visar något annat.

DET KÄNNS DÄRFÖR VIKTIGT att redovisa en föga uppmärksammasad meta-analys som publicerades häromåret. Den bygger på en doktorsavhandling av *William H Gottdiener* som, med *Nick Haslam* som medförfattare, redovisar resultat som väckt åtminstone min förvåning och glädje. Gottdiener är kliniker och har en tjänst som assistant professor i psykologi på John Jay College of Criminal Justice vid City University of New York. Nick Haslam är också klinisk psykolog och

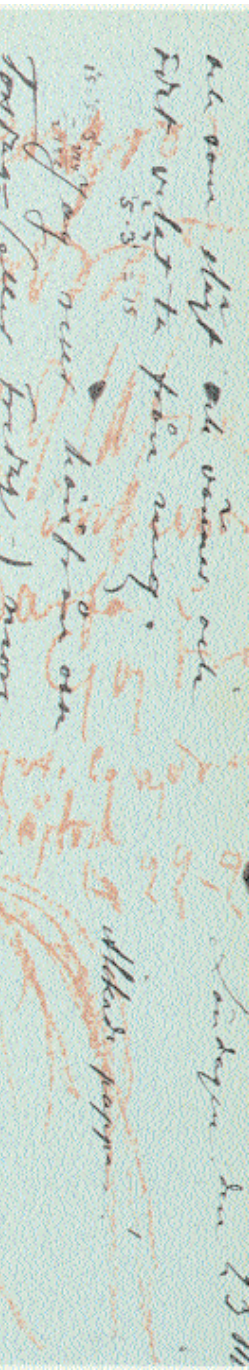

Självporträtt från sjukdomstiden på brev från Carl Fredrik Hill till fadern. 23 mars 1873.

arbetar på psykologi-institutionen vid University of Melbourne i Australien.

Artikeln, där resultaten redovisas, heter *The benefits of individual psychotherapy for people diagnosed with schizophrenia: A meta-analytic review* (Gottdiener & Haslam, 2002). Det är synd att studien placerats – lika förvånande för mig – i en tidskrift, som inte är känd för att publicera psykoterapiforskning eftersom det nog har bidragit till att den inte verkar ha blivit särskilt uppmärksam. Och hur som helst bidragit till att jag inte hittat den förrän nu.

Jag tänker inte ge mig in på komplikationen hur schizofrenidiagnosen används i olika länder och har använts i ett och samma land under olika tider, till exempel före och efter DSM-III. I vilket fall handlar det om vad vi uppfattar som svårt störda patienter, svårkontaktade med vanföreställningar, ofta hallucinationer, och diverse funktionsbortfall. Såvitt jag kan bedöma har Gottdiener och Haslam gjort en

meta-analys enligt alla konstens senaste regler, begränsade bara av tillgången på primärstudier och dessas kvalitet.

DE GJORDE EMELLERTID en noggrann sökning och kunde identifiera så många som 37 studier publicerade mellan 1954 och 1999 med tillsammans 2 642 patienter med en genomsnittlig ålder på 31 år. I genomsnitt hade psykoterapierna pågått ungefär 20 månader med frekvensen 1,5 sessioner per vecka. För att beräkna och uttrycka effektstorlek använde Gottdiener och Haslam parametern r , det vill säga just den vanliga korrelationskoefficienten, som för övrigt enkelt kan konverteras till (och från) den mer vanliga parametern d . Som de påpekar har r (och r^2) en innebörd som de flesta är vana vid.

Efter korrektion för reliabilitetsbrister i utfallsmåtten fann de en så hög genomsnittlig effektstorlek (det vill säga en korrelation mellan utfall och behandling) som $r = .36$, (.31 före korrektion). En effekt av den storleken skulle i princip innebära att i en grupp patienter, varav hälften fick och hälften inte fick psykoterapi, skulle dubbelt så många i den förra gruppen (2/3) "botas", jämfört med andelen spontant tillfrisknade i den senare gruppen (1/3). Det skulle krävas uppemot 200 ytterligare studier, var och en med nollresultat, för att reducera den genomsnittliga effektstorleken till en nivå nära 0.

Om man jämför de olika studierna, varierade effektstorleken tillräckligt mycket för att det skulle vara meningsfullt att söka efter så kallade moderatorvariabler, det vill säga faktorer som skulle kunna bidra till att förklara starka respektive svaga effekter. En faktor, som är särskilt intressant ur metodsynpunkt, är skillnaden mellan randomisering och självselektion (det vill säga att patienter eller behandlingspersoner bestämmer vilken behandlingsgrupp olika patienter ska tillhöra). Det fanns 19 respektive 18

studier i vardera gruppen och ingen skillnad i effektstorlek, tvärt emot vad man ofta hör hävdas, nämligen att icke-randomiserade studier tenderar att ge större effekter.

EN METODFAKTOR som faktiskt brukar ge olika resultat är om designen är "inom-grupps" (samma patienter före och efter behandling) eller "mellan-grupps" (olika patienter får behandling respektive ingen behandling – eller, av etiska skäl numera oftare, annan behandling). I själva verket svarar sådana studier på olika frågor. Om man undrar om schizofrena patienter tenderar att må bättre efter behandling än före (inom-grupps-design), så får man i det här fallet ett mycket klart svar "ja".

Om man undrar om schizofrena patienter mår bättre efter psykoterapi än efter annan (eller ingen särskild) behandling (mellan-grupps-design), så är svaret snarare "nja". När man tittade närmare på jämförelser med andra behandlingar så fann man nämligen ingen skillnad mellan individuell psykoterapi enbart och antipsykotisk medicinering enbart.

Om man jämför kombinationsbehandlingar fann man en svag men signifikant positiv skillnad mellan individualpsykoterapi plus medicinering och medicinering enbart. Medan individualpsykoterapi plus medicinering och psykoterapi enbart hade lika starka effekter. Särskilt intressant är förstås det senare resultatet, att psykoterapi utan samtidig medicinering gav lika stor genomsnittlig effekt som i kombination med medicinering.

NÄR MAN SKILJDE olika typer av psykoterapi åt, så fann man till att börja med inte fler än sex studier med KBT, med det fanns 27 studier av PDT och åtta med stödterapi, som författarna beskriver som icke-psykodynamisk eller psykosocial. När man jämförde effektstorlekar i dessa studier fann man vad de flesta forskningsöversikter numera är eniga om: Nämligen att det inte var någon skillnad mellan huvudkonkurrenterna på marknaden, det vill säga psykodynamiska och kognitiva/beteendeterapeutiska terapier. För stödterapi var effekten däremot mindre. Sådan behandling plus medicinering var å andra sidan i stort sett lika bra som individualpsykoterapi plus medicinering.

"Bland mångåriga psykiatriska patienter skulle mindre än fem procent föredra farmakologisk behandling. Om de fick välja."

FOTO: PETER JIGERSTRÖM

Det finns en del andra intressanta resultat – jag tycker ni ska leta upp artikeln och läsa den och fundera själva. Den ger nämligen anledning till funderande, tycker jag, både vad behandling och vad undersökningsmetodik beträffar. Skeptiker har på basis av gjorda forskningsöversikter ställt sig negativa till psykoterapi över huvud taget, främst psykodynamisk sådan. De som tänker metod med tummen har bestämt sig för att bara randomiserade studier ska räknas. (Här fanns det för övrigt ungefär lika många randomiserade som icke-randomiserade studier, oberoende av terapiform.)

Dessa personer borde fundera alldeles extra över resultaten av Gottdieners och Haslams meta-analys i ljuset att följande: I en studie av bland andra psykiatriska veteraner i Sverige (medlemmar i RSMH) skulle mindre än fem procent föredra farmakologisk behandling, medan över 40 procent skulle föredra den svenska (Perris-)modellen av kognitiv terapi, ungefär 30 procent PDT, och cirka 20 procent KBT (Malminen, Bragesjö, Clinton & Sandell, 2004). Om patienten får välja, alltså.

ROLF SANDELL

Professor emeritus

REFERENSER:

Gottdiener, W. H., & Haslam, N. (2002). The benefits of individual psychotherapy for people diagnosed with schizophrenia: A meta-analytic review. *Ethical Human Sciences and Services*, 4, 163-187.
Malminen, J., Bragesjö, M., Clinton, D., & Sandell, R. (2004). *How do psychiatric patients and the general public perceive the credibility of different forms of psychotherapy?* (insänt manus).

FOTO: STAFFAN CLAESSON

Att tänka om

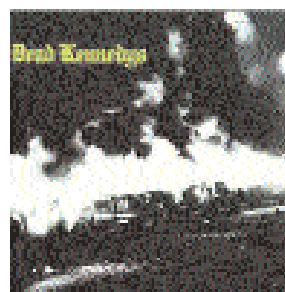
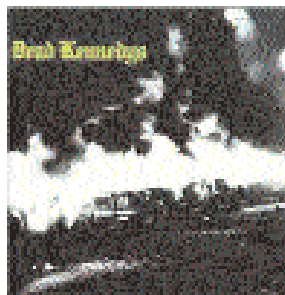
Fresh fruit for rotting vegetables är titeln på en skiva med punkbandet Dead Kennedys. Tidigt 1980-tal lyssnade jag på skivan under en sommar. Låttitlarna är uppenbart "politiska" med låtar som "Holiday in Cambodia" och "Kill the poor". Redan då som tonåring kunde jag uppfatta ironin bakom dessa titlar, men först för någon månad sen förstod jag att även skivans titel syftar på något politiskt "Färsk frukt i utbyte mot ruttnande grönsaker". Uppenbarligen gäller det västvärldens utnyttjande av u-länderna, men på den tiden uppfattade jag det snarare som tuffa ord utan någon innebörd. Var vill jag komma med detta? Jo, att återvända till gamla låtar och varför inte texter, böcker och artiklar kan ge en annan förståelse än när vi stötte på dom första gången.

När jag för några år sen inbjöds att hålla föredrag om hörselskador och coping – ett ämne som min avhandling handlat om – fann jag att copingbegreppet var en definitions-mässig katastrof. Enkelt uttryckt kan coping betyda att 'klara av en stressande händelse framgångsrikt' men även att 'fly undan den stressande incidenten'. Det sistnämnda är ett exempel på undvikande coping och något som på det engelska språket blir knasigt eftersom 'to cope' är att klara av eller åtminstone stå ut, inte att smita iväg. I Norge säger man "mästringsstragier", något som uppenbarligen betyder att man klarar av ett problem.

EN ANNAN MÄRKLIG SAK i copinglitteraturen är att man förutsätter att coping är en medveten process. Vi väljer således strategier för att hantera problem, och när det går av sig självt – exempelvis att fråga om man är hörselskadad – är det inte fråga om coping, om man nu inte medvetet väljer att använda sig av denna strategi. Jag är förstås inte ensam om att vara skeptisk till copingbegreppet och självklart påverkades jag när jag läste denna kritik i copinglitteraturen, men det intressanta är att jag skrev en hel avhandling och ägnade fyra år åt doktorandstudier utan att en enda gång ifrågasätta coping som fenomen. Att återvända gav mig en annan bild.

Ett annat exempel är ordet 'behavior' eller beteende på

svenska. Min akademiska bakgrund i psykologin vilar tryggt på inlärningspsykologi och jag är fortfarande fascinerad över hur missförstådd behaviorismen varit genom psykologins historia. Jag råkade vid ett tillfälle ögna igenom en artikel om hur vi inom psykologin använder ordet beteende. Jag blev så intresserad att vi bestämde oss för att hålla ett seminarium om saken vid institutionen i Uppsala.

INOM BEHAVIORISMEN ser man allt mänskligt agerande som 'beteenden', även tankar. Detta strider rejält mot hur ordet används i det engelska språket och varför inte även det svenska? Dessutom har ordet beteende ofta en negativ klang, ta till exempel 'förargelseväckande beteende', vilket sannolikt var en bidragande orsak till att man inom beteendeterapi i dag ofta väljer att lägga till 'kognitiv' (KBT). Det har sagts att man inom behaviorismen har en särskild 'dialekt' där ordet beteende används på ett särskilt sätt, inte olikt hur hälsopsykologer använder ordet coping. Detta hade jag uppenbarligen glömt när jag läste artikeln om skillnader mellan psykologers och lekmäns uppfattning av ordet 'beteende'.

Jag har vid andra tillfällen fått anledning att tänka om och upptäcka hur annorlunda saker och ting kan uppfattas. Det mest omvälvande för mig har sannolikt varit en del insikter i statistik. Nu senast har jag en besvärande missstanke att det sätt vi räknar ut effekter i psykoterapiforskning (så kallade effektstorlekar) kan vara felaktigt eller i alla fall bristfälligt. Om så är fallet finns det all anledning att tänka om vad gäller påståenden om olika terapiers effekter.

Även om det känns jobbigt ibland så är i alla fall psykologin ett ämne där inget kan tas för givet. Det är *alltid* något nytt under solen och kunskapsmängden växer ständigt. Jag är övertygad om att det står fler 'Fresh fruit for rotting vegetables' bakom hörnet för oss alla inom psykologin.

När far slår mor drabbas även barnen

”Våldsamma fäder, slagna mödrar - utsatta barn”.

Det var rubriken för årets nationella konferens för mödra- och barnhälsovårdspedagogerna i september i Sunne. Föreläsningarna gav fördjupad kunskap och ökad förståelse för den situation barn i en familj där det utövas våld lever i.

Två enkla men viktiga saker klargjordes under dagarna: Kvinnor i familjer där misshandel pågår är mödrar. När mödrar misshandlas berörs även barnen. Vanligtvis talas man om männen som misshandlar, de utgör ett hot mot kvinnorna de sammanlever med.

På konferensen betonades i stället sammanhanget och de berörda individerna benämndes och lyftes fram. Kvinnornas ställning förändras under processens olika skeenden. Den gravida kvinnan, kvinnan som inser att något är fel, kvinnan som flyr, kvinnan som bor i skyddat boende kopplat till en kvinnojour, kvinnan som genomdriver en separation - alla utgör de bilder av olika skeden i misshandelssituationen. Barnen är ofta inblandade, eftersom de är i hemmet när föräldrarna är där.

Barn som blir rädda och känner sig hotade söker sig till sina primära vårdnadshavare, även när det är de som misshandlar. Barnen söker sig till föräldrarna, men föräldrarna tar också barnen till sig under misshandeln. Det är oklart om modern avser att skydda barnen från faderns våld eller om hon använder barnen för att skydda sig själv mot mannen. Då barnen finns hos fadern under misshandeln talar han om för barnen att de är utom fara, men att modern är dålig och inte passar ihop med dem. Bland äldre pojkar kan man också se, att ett flertal pojkar från tolv år uppåt har tagit parti för pappan mot mamman.

SLAGNA MÖDRAR brister ibland i sin föräldraroll. Det framgår av olika studier och problematiserades av *Kjerstin Almqvist*, fil dr, psykolog och enhetschef för Forskning och Folkhälsa.

Kvinnorna själva lyfter ofta fram vilka kompetenta barn de har. Barnen är omhändertagande och hjälpsamma, de ställer inga svåra frågor och har inga krav på sina mödrar. Ibland är det just dessa beteenden

den som framstår som de sista ljusa sidorna i en fruktansvärd och mörk berättelse, men egentligen är de symptom som visar att även barnen har farit illa. Barnens beteende är kompensatoriskt. Barnen försöker ge sina mödrar det de vuxna inte kunnat ge dem själva.

Hans Åberg, verksamhetsansvarig vid Mansmottagningen mot våld i Uppsala, talade om mannens rätt till vård. En del av männen som kommer till mottagningen är dömda för brott och behandlingen ska hjälpa dem att återvända till samhället, men det kommer också män som söker hjälp av egen kraft. Grundläggande för arbetsmodellen är att mannen ska ta ansvar för att han har slagit. Det finns inga förmildrande omständigheter eller bortförklaringar till det som inträffat. Den egna insikten är den enda vägen framåt samt att själv ta ansvar för att misshandeln inte händer igen. På Mansmottagningen tar man också upp barnets situation och utsatthet.

Barnen försöker ge sina mödrar det de vuxna inte kunnat ge dem själva, säger Kjerstin Almqvist.

DET BLEV UPPEBART för de närvarande att det finns mycket dokumenterad kunskap på området. Vi undrade hur det, trots det, kommer sig att dessa situationer dagligen upprepas och att påföljderna ofta verkar

ILLUSTRATION: MARIANNE TAN

otillräckliga. Kvinnorna uppfattas juridiskt som mindre trovärdiga. En person i Sverige som är misstänkt för brott, men inte dömd, är tills domen faller utan skuld. Den som är dömd är renad och har rätt till återuppställning och nya chanser.

Kanske är det därför barn i boendestrukturer gång på gång döms att bo växelvis hos mor och far, även då fadern dokumenterat är en misshandlande man? Genom en elegant analys klargjorde *Maria Eriksson*, fil dr i sociologi, hur en man genom sitt biologiska föräldraskap tillförsäkras en roll som pappa, medan en kvinna genom sitt beteende kontinuerligt måste bevisa att hon förtjänar att få upprätthålla sin roll som mamma.

Nytt för året var att yrkesföreningen hade lagt in en punkt i programmet som kallades ”professionsfrågor”. Under denna punkt presenterade *Margareta Lundgren* yrkesföreningens hemsida, som under hösten står öppen för alla: www.mbhv-psykologerna.com

Antonia Reuter rapporterade från samarbetet med Folkhälsoinstitutet kring regeringsuppdraget angående föräldrastöd. *Birgitta Toomingas* framförde styrelsens åsikt att det finns behov av ett nationellt styrdokument för mödra- och barnhälsovårdspedagogerna.

FREDRIKA KIHLEN
Psykolog

Det goda mötet

BÄTTRE MÖTEN PÅ JOBBET. OM DELAKTIGHET OCH SAMVERKAN PÅ ARBETSPLATSEN

av John Nyström & Monica Wallén
Studentlitteratur, 2004

■ *John Nyström* och *Monica Wallén* vill att boken *Bättre möten på jobbet. Om delaktighet och samverkan på arbetsplatsen* ska vara "en handbok för alla på varje arbetsplats och för varje arbetsgrupp eller projektgrupp som önskar förbättra sina möten". Författarna vänder sig till alla som deltar i möten på arbetsplatsen och som behöver lära mer om "det goda mötet". Honnörsord för det goda mötet är delaktighet, dialog och medverkan. Föreläsningsvis vill Nyström och Wallén inspirera till ett nyttänkande som får arbetsplatsmötena att förenas med positiva förtecken.

Fiktivt företag

Boken är uppbyggd som ett scenario som utspelar sig inom ett fiktivt företag som har problem med sina arbetsplatsmöten. Scenariot är uppbyggt utifrån författarnas erfarenheter av praktiska situationer i arbetslivet. Läsaren får, i *Bättre möten på jobbet. Om delaktighet och samverkan på arbetsplatsen* följa en chef och hans medarbetare när de arbetar med att utveckla sina arbetsplatsmöten. Hur denna arbetsgrupp arbetar med den svåra konsten att förbättra sina arbetsmöten utgör stommen i boken.

I bokens kapitel problematiseras och diskuteras ett antal viktiga aspekter, såsom den egna rollen och det egna ansvaret, arbetsformer, demokrati, ledarrollen, gruppdynamik samt mötesteknik. Nyström och Wallén lyfter fram vikten av noggranna förberedelser inför ett möte samt att mötena genomförs i demokratisk anda där alla som vill ska få komma till tals. Chefens speciella ansvar samt vikten av konfliktlösningstrategier poängteras av författarna.

Beskrivningarna är mycket lättillgängliga och problematiseras på en mycket konkret nivå. Teori och exempel från den fiktiva gruppen vävs ihop till en helhet. Avslutningsvis ges i bo-

ken en beskrivning av det goda mötet.

Boken *Bättre möten på jobbet. Om delaktighet och samverkan på arbetsplatsen* är omsorgsfullt strukturerad, informativ och välskriven. Texten är lättillgänglig och formuleringarna rakt på sak. Boken är utformad så att den kan användas som en handbok för den arbetsgrupp som tänker ta sig an och förbättra sina möten. På ett enkelt och pedagogiskt sätt leds läsaren genom scenariot i boken. Varje del avslutas med några "tankeväckare" som kan liknas vid en checklista eller sammanfattning. På grund av bokens utformning passar den bästa att läsas i kronologisk ordning.

Nyströms och Nyléns bok är främst en handbok baserad på erfarenhet. Inga referenser förekommer i texten och i slutet ges endast litteraturtips. Boken lämpar sig kanske bäst för praktiker som arbetar med att utveckla möten på arbetsplatsen. Även psykologer eller konsulter som arbetar med grupper och grupputveckling kan ha användning av en lättillgänglig och praktisk handbok.

Sammanfattningsvis är *Bättre möten på jobbet. Om delaktighet och samverkan på arbetsplatsen* en bra handbok med konkreta tips och råd om hur man ska gå tillväga för att få bättre möten på jobbet.

EVA HAMMAR CHIRIAC
Fil dr i psykologi

Stress och ohälsa

STRESSAD HJÄRNA, STRESSAD KROPP

Ulf Lundberg och Görel Wentz
Wahlström & Widstrand 2004

■ *Ulf Lundberg* är professor vid Psykologiska institutionen och CHES vid Stockholms universitet. Tillsammans med journalisten *Görel Wentz* har han skrivit en bok om stress. I boken betonas hur viktiga de psykologiska faktorerna är för vår fysiska hälsa. Sambandet mellan psykiska faktorer och stora folksjukdomar som hjärtinfarkt och diabetes diskuteras ingående. Dessutom tar författarna upp hur olika stressrelaterade sjukdomarna drabbar kvinnor respektive män i olika sociala skikt. Boken vänder sig till en bredare allmänhet.

Pionjär om schizofrenibehandling

SAMLADE SKRIFTER OM SCHIZOFRENI

Av Harold F Searles
Dualis 2004

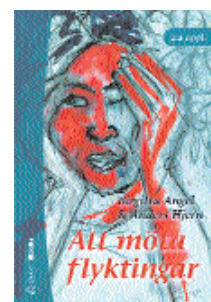
Översättning: Ingrid Raattamaa

■ Samlade skrifter av en av pionjärerna inom behandlingen av schizofreni finns nu utgivna på svenska. Förlaget Dualis har låtit översätta de drygt 600 sidorna av med dr *Harold F Searles* samlade texter. Författaren ger en nyskriven introduktion till de 24 kapitlen.

Harold F Searles föddes 1918 och han arbetade bland annat med *Frieda Fromm-Reichman* under många år.

Kapitlen behandlar bland annat beroendeprocesser i psykoterapin av schizofreni, det informativa värdet av handledarens känslomässiga upplevelser, källor till ångest vid paranoid schizofreni och schizofren kommunikation.

Flyktingars livsvillkor

ATT MÖTA FLYKTINGAR

Birgitta Angel och Anders Hjern
Studentlitteratur 2004

■ *Birgitta Angel* är psykolog med 20 års erfarenhet av att arbeta med behandling av flyktingar. Tillsammans med barnläkaren *Anders Hjern* har hon genomfört flera forskningsprojekt om flyktingars psykiatriska problematik.

Boken ger grundläggande kunskap om flyktingars livsvillkor, såväl i deras ursprungsländer som i exil. Boken beskriver också mötet mellan flyktingen och Sverige och den psykologiska process som då uppstår. Boken vänder sig i första hand till personal inom vården och i socialtjänsten.

Den dubbla identiteten

MARIAMMA – SVENSKPRÄGLAD MED INDISK SJÄL

av Christina Åsbäck

Idé & inspiration:

Anna Rosenqvist,

Förlags AB Björnen, Lund 2003

■ En läsvärd bok om utanförskap från den adopterade flickan Mariammas/Annas perspektiv.

Christina Åsbäck gestaltar Annas berättelse så att det känns som om det är Anna som talar till läsaren och delar med sig av sina känslor, tankar och erfarenheter. För att förstärka vissa meningar är de kursiverade och skrivna på engelska och detta gör innehållet kraftfullare.

Jag blev intresserad av boken när jag träffade Anna Rosenqvist utanför en bokhandel, där hon satt och signerade sina böcker. Vi talade lite kort kring det trauma det innebär att ha blivit övergiven av sina biologiska föräldrar och behovet att bearbeta detta. "Sorgen följer mig varthän jag går och varthän jag står, en sorg över att mamma bara försvann." "Den bruna sorgen behövde kapslas in och det blev ett svart håll och en brun knut, ett tomrum och en materia."

I boken betonar hon vikten av att få behålla sitt eget ursprung. De första åren i Indien beskrivs på ett livfullt sätt med bilder, dofter, sorg och glädje. Läsaren får också följa hennes uppväxt och vuxna liv i Sverige.

Enligt författaren handlar *Mariamma* "om att vara svenskpräglad med indisk själ och leva i en nyrenoverad lägenhet på två rum och kök på en vanlig väg i en förort till Stockholm. Med balkong mot väst. Det handlar också om färger (mest om brunt), lite andligt, gener och att vara innanför eller utanför staketet. Att tillhöra 'vi-gänget' eller 'dom-gänget', vara mörkbrun på utsidan men en vanlig tjej från Småland på insidan. Att alltid slå ur underläge, bli föremål för fördomar och vara tvungen att förklara sig varje dag sommar som vinter, höst som vår."

MARIAMMA KOM som fyraåring till Sverige från ett barnhem i Bombay med okända biologiska föräldrar till sina adoptivföräldrar i Småland, som gav henne namnet Anna. Hon får också en två år äldre syster. Som adopterad får man *A second chance. Take it or leave it*. Hon beskriver det som ett äventyr som heter duga och en kulturreisa som få år förunnade att göra och med ursprunget som den mest pålitliga följeslagaren.

Mariamma och Anna är beroende av varandra. Om Anna glömmer bort Mariamma mår Anna dåligt. Det handlar om att acceptera den dubbla identiteten som adopterad.

Hon säger att det inte är gjort i en handvändning att plantera om en fyraårig flicka och jämför med att plantera om en växt. "Det skulle vara svårt att driva upp en växt från Indien i ordningens land. Det skulle inte gå alls om man inte odlade i växthus. Dessutom behöver växten omsorg från morgon till kväll och vill att odlaren pratar med den varje dag. Helst flera gånger. Växten vill ha ljummet vatten, fukt och värme, så det ångar i luften. Då är det toppen att vara växt från Indien i ett växthus i Norden."

Hon kommer kort in på frågan om vem som ska få adoptera och säger att huvudsaken är att vara älskad av någon eller några vuxna för då klarar man sig som adopterad.

I slutet av boken säger hon att den bruna knuten börjat lösa upp sig och att en knut även börjat lösas upp i Indien. När hon kom till Sverige kom cirka 300 indiska barn per år hit, medan det i dag kommer omkring 30 indiska barn per år på grund av att indierna adopterar indiska barn.

Boken väcker tankar, dels om utanförskap, dels om vikten av att tidiga erfarenheter och upplevelser accepteras. Jag vill varmt rekommendera den.

INGRID NILSSON, Psykolog

Kön – Makt - Grupp-psykoterapi

Psykoterapisällskapet arrangerar seminarium

Tid: 3 december, kl 9.00-15.00

Plats: Psykoterapisällskapet, Liljeholmsvägen 30 B, Stockholm.

Program:

9.00-12.00 *Claes Göran Aurell*: "Genusordning och Grupppsykoterapi", *Hans Åberg*: "Att arbeta i grupp med våldsbenäigna män".

13.00-15.00: *Åsa Landberg*: "Att arbeta med barn som upplevt våld inom familjen".

Hampus Mörner och Maria Mandel: "Barnpsykoterapi i grupp"

Anmälan: Sätt in 800 kr (600 kr för medlem) på pg. 581 028 -8, senast den 22 november.

Glöm ej skriva ditt namn och tel nr på talongen. För närmare information: kirstenartinkronkvist@tiscali.se

Homo- och bisexuella psykologer

Nätverket homo- och bisexuella psykologer inbjuder till öppet seminarium

Tid: 15 december, kl 18.00-20.00

Plats: RFSL, Sveavägen 57, Pontus Wikner-rummet

Program: "Homo på jobbet – vem bryr sig?" med Anette Sjödin, koordinator i Equal-programmet, projektet Homo- och bisexuella i omsorgen.

Vid frågor, kontakta Hans Hanner, 08-678 21 15 el 070-401 10 52.

Rättelse

I Psykologtidningen nr 17/04 har bilden på popstjärnan och psykologen Eirik Glambek Bøe förväxlat med hans bandkollega Erlend. Redaktionen beklagar misstaget och publicerar en bild med Eirik till höger närmast kameran.

BUP i Stockholm omorganiserar

Hälsa- och sjukvårdsutskottet inom Stockholms läns landsting har beslutat att den planerade omorganisationen av barn- och ungdomspsykiatri ska genomföras enligt förslaget.

Beslutet innebär i korthet att dagens 28 BUP-mottagningar blir 17, att nya mellanvårdsformer etableras samt att slutenvården koncentreras till Sachsska huset vid Södersjukhuset. Se Psykologtidningen nr 17/04.

Beslutet innebär också att de sex enheterna inom de så kallade Psykologverksamheterna vid mödra- och barnhälsovården splittras och fördelas på BUP-mottagningar. Det senare förslaget har väckt

starka protester hos MHV/BHV-psykologerna som i skrivelser till berörda myndigheter påpekar att det förebyggande arbetet är i fara.

Utskottet beslöt trots det i enlighet med förslaget, dock med en skrivning att man vid beställning av tjänster särskilt ska framhålla förebyggande arbete och tidiga insatser samt även följa upp att så blir fallet.

Psykologföreningen i Stockholms läns landsting, årsmöte

Psykologföreningen välkomnar medlemmar-na till årsmöte

Tid: 23 november kl 18.00–20.30

Plats: Konferensrummet "Stora Träffen", Maria Prästgårdsgata 32A, port E.

Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer vi att lyssna till ett föredrag av *Fredrik Lange* från Handelshögskolan på temat *Varumärke psykolog*.

För att vi ska kunna dimensionera inköp av viss förtäring, frukt, dryck med mera. är det angeläget med en anmälan senast 19 november per fax 08-690 61 07.

Uppsala kommuns psykologförening, medlemsmöte

Kallelse till UKPs medlemsmöte och årsmöte.

Tid: Tisdag den 30 november hålls årsmöte kl 18 och medlemsmöte kl 19.

Plats: Fackens Hus, Bävern gränd 17.

Efter årsmötet bjuder föreningen på lättare förtäring.

Medlemmar i intilliggande kommuner är också hjärtligt välkomna!

Bohuskretsen, årsmöte

Bohuskretsen inbjuder till årsmöte

Tid: 30 november kl 18.00

Plats: Kommunhuset i Stenungssund

Tema: *Örjan Salling* informerar om arbetsvärderingssystemet BAS.

Förtäring bjuds, därför förhandsanmälan till *Margareta Tägnfors*, tel 0707-675 177

Seniorer i Östra regionen

Seniorerna i östra regionen håller möte

Tid: 21 november kl 18.00 (Obs tiden!)

Plats: Konferenslokalen, Psykologförbundet, Vasagatan 48, Stockholm.

Program: Blivande psykologer möter oss seniorer, *Barbro Genberg Katz* inleder.

Var och en medtar något att äta. Dryck tillhandahålles till självkostnadspris.

Jullunch

Tid: 16 december kl 13.00

Plats: Traditionsenligt samlas vi hos

Gunilla Borg, BlåklOCKSVÄGEN 88, Hässelby.

Anmälan senast 13 december till Gunilla

Borg, tel 08-899013

Seniorer, Södra regionen

Seniorerna i södra regionen möts

Tid: 1 december, kl 17.00

Plats: Persikovägen 11, Lund

Program: *Lars Sjö Dahl* rapporterar från the Annual meeting of the Brunswik Society i Minneapolis, USA.

Därefter serveras julkaffe.

Seniorer, Västra regionen

Seniorerna i västra regionen möts

Tid: 11 december, kl 14.00 (Obs tiden!)

Plats: Hos Ann-Marie Ebenfelt, Aschebergsgatan 5, Göteborg.

Program: *Ruth Andersson* inleder med "En upplevelse jag minns".

Anmälan till Ann-Marie Ebenfelt senast 8 december, tel 031-711 7574.

November

Psykologföreningen i landstinget Värmland, årsmöte

18

PKF, medlemsmöte

19-20

Seniorerna, Östra, möte

21

Psykologföreningen, Gbg stad, årsmöte

23

Psykologföreningen Sthlms läns landsting, årsmöte

23

Psykologföreningen VGR, årsmöte

25

PPP, styrelsemöte

26

Uppsala kommuns psykologförening, årsmöte

30

Bohuskretsen, årsmöte

30

December

Seniorerna, Södra, möte

1

Förbundsstyrelsen

6-7

Seniorerna, Västra, möte

11

nya medlemmar

Martin Holmelin, Göteborg

Maria Lindqvist, Kristinehamn

Tore Gustafsson, Norrköping

Dawid Sandgren, Umeå

Katarina Rick, Lund

Katrin Gustavsson, Göteborg

Julia Hagelin, Göteborg

Marcus Hilding, Lund

Emma Salander, Göteborg

Kajsa Kindingstad, Stockholm

Maria Lindhe, Stockholm

Johan Sjö, Lund

Christina Rüdiger, Göteborg

Jonas Renöfält, Gävle

Emma Steen, Uppsala

Kristian Molander-Söderholm, Umeå

Helena Björkman, Nossebro

Kristina Edholm, Örebro

Eva Ling, Oskarshamn

Maria Löfqvist, Linköping

Pontus Zetterström, Örebro

Christina Brämning, Stockholm

Helén Lindgren, Umeå

Anna Lundqvist, Skellefteå

Carl Öijmark, Uppsala

Martin Lindgren, Skellefteå

Madeleine Conradsen, Malmö

Ann-Sofie Carlsson, Mölndal

Henrik Altréus, Mora

Maria Karnell, Linköping

Rahel Rosowski, Grums

SERVICEOMRÅDEN:

FÖRHANDLINGAR
08-567 06 407
08-567 06 409
08-567 06 410

JURIDIK
08-567 06 412

PROFESSION
08-567 06 441

STUDERANDEFRÅGOR
08-567 06 407

PSYKOLOGTIDNINGEN
Psykologtidningen, 08-567 06 450
Annonser, 08-567 06 454

INFORMATION
08-567 06 413

ORGANISATION, ADMINISTRATION
Ansökan om medlemskap, 08-567 06 430
Medlemsregister, 08-567 06 430
AEA-ärenden, 08-567 06 431
Medlemsförsäkringar, 08-567 06 401
Organisation, stadgefrågor m m,
08-567 06 401

PSYKOLOGFÖRETAGARNA
08-567 06 460

KANSLI

POSTADRESS: Box 3287, 103 65 Stockholm
BESÖKSADRESS: Vasagatan 48

TELEFON: 08-567 06 400.
Växeln öppen: 8.30–12 och 13–17.
(fred – 16.30)

FAX: 08-567 06 499.

PSYKOLOGFÖRBUNDETS HEMSIDA
på internet: www.psykologforbundet.se

E-POST TILL PERSONAL:
fornamn.efternamn@psykologforbundet.se

POSTGIRO: 373267-4 BANKGIRO: 767-2066

DIREKTNUMMER TILL PERSONALEN:
Lars Ahlin, 08-567 06 405,
tf kanslichef.

Susanne Bertman, 08-567 06 413,
mobil 070-96 76 413,
press- och informationsansvarig

Hans Persson, 08-567 06 401,
mobil 070-96 76 401, förbundssekreterare.

Örjan Salling, 08-567 06 441,
mobil 070-96 76 441, professionsansvarig.

Mahlén Olsson, 08-567 06 407,
förhandlingssekreterare.

Åke Hjelm, 08-567 06 412, förbundsjurist.

Lars Karlsson, 08-567 06 409,
mobil 070-96 76 409, ombudsman.

Britt Sundström, 08-567 06 410,
ombudsman.

Linda Solberg, 08-567 06 414, assistent.

FÖRBUNDSSTYRELSEN

E-POST TILL FÖRBUNDSSTYRELSEN:
fornamn.efternamn@psykolog.net

Lars Ahlin, ordförande, 0709-67 64 05

Helén Antonson, 1:e viceordförande
031-322 21 38. helen.antonson@alviva.se

Anders Wahlberg, 2:e viceordförande,
0910-77 97 11

Bo Ahlstedt, 023-49 08 81

David Edfelt, 08-616 41 13.
david.edfelt@psykolog.net

Inger Ericsson, 0515-876 43

Anna Carin Grahn Ekstrand, 0730-46 37 96

Eva-Lotta Hellgren, 011-20 23 02.
eva-lotta.hellgren@psykolog.net

Julia Stenberg, 046-35 72 86

Christina Sääf, 018-727 24 57

Linnea Ahlstrand, 073-610 79 20

Jan Pörtfors, 073-632 31 40

FÖRHANDLINGSANSVARIGA

Katrin Dahlin, Region Skåne, 0709-67 64 74,
katrin.dahlin@skane.se

Inger Ericsson, Västra Götalandregionen,
0709-67 64 78, 0515-876 43,
inger.mericsson@vgregion.se

Kjell Lindqvist, Stockholms läns landsting,
0709-67 64 72, kjell.lindqvist@lk.sll.se

Anders Wahlquist, Stockholms läns landsting,
0709-67 64 73,
anders.wahlquist@psykolog.net

Se övriga förhandlingsansvariga på
www.psykologforbundet.se/facklig-information

ETIKRÅDET

Charlotte Ugglå, ordförande,
08-508 135 40.

Per Magnus Johansson, vice ordförande,
031-711 00 04.

Ann-Christine Cederquist, 042-10 69 55

Kristina Persson, 019-602 65 78.

Seppo-Matti Salonen, 031-330 02 60.

Sam Uhlin, 0500-43 18 77.

SPECIALISTRÅDET

Håkan Nyman, ordförande, 08-517 73 302,
070-492 11 70

Ulla-Britt Selander, sekreterare,
08-586 064 23.

Gunvor Bergquist, utskottet för arbetslivets
psykologi, 0520-739 66.

Kerstin Heiling, 046-17 44 86

Roland Ericsson, utskottet för klinisk psykologi,
0515-876 41.

Bengt Sonesson, utskottet för neuropsykologi,
046-17 39 26.

Ingela Palmér, 08-508 33 642

STUDERANDERÅDET

Linnea Ahlstrand, 073-610 79 20

VETENSKAPLIGA RÅDET

Gunnel Backenroth-Ohsako, ordförande,
08-585 85 772.

IHPU – PSYKOLOGIUTBILDARNA AB

Box 3287, 103 65 Stockholm.
Assistent: Berit Emilsson, 08-567 06 444.
E-post: berit.emilsson@psykologforbundet.se
VD: Anders Hallborg, 046-18 90 62.
E-post: anders.hallborg@ihpu.se

PSYKOLOGFÖRETAGARNA AB

Box 3287, 103 65 Stockholm
E-post:
psykologforetagarna@psykologforbundet.se
08-567 06 460
VD: Camilla Damell
Informatör, Emily Sillén
Hemsida: www.psykologforbundet.se

STP

– STIFTELSEN FÖR TILLÄMPAD PSYKOLOGI
Box 3287, 103 65 Stockholm.
Christina Strömer Wilson
E-post: christina@csw.se
mobil 070-96 76 476

Vid obeställbarhet, retur till:
Psykologtidningen,
Box 3287, 103 65 Stockholm

Nordisk tidskrift för organisationspsykologer

En mötesplats där teoretiker och praktiker inom organisationspsykologi kan dela kunskap och erfarenheter med varandra. Så vill Espen Skorstad, redaktör för tidskriften "Organisational Theory and Practice" definiera tidskriftens målsättning.

Tidskriften har en underrubrik, nämligen Scandinavian Journal of Organisational Psychology.

– Kanske lite pretentiöst, säger *Espen Skorstad*. Men det beskriver våra ambitioner även om flertalet artiklar än så länge är skrivna av norska forskare och organisationspsykologer.

Tidskriften ges ut av Norsk Organisasjonspsykologisk Selskap, men redaktionen vill gärna se fler manus från Sverige och Danmark och självfallet även fler läsare/prenumeranter. Som mest har tidskriften haft en upplaga på 800 till 1000 exemplar, men för närvarande har upplagan minskat till ungefär hälften.

– Vi har inte varit så bra på att profilera oss i våra grannländer, säger Espen Skorstad. Och värtemot vad många tror är organisationspsykologerna inte en växande profession. Antalet praktiserande organisationspsykologer är detsamma i dag som för tio år sedan – i Norge 300 till 400.

TIDSKRIFTEN STARTADE i slutet av 80-talet och utkommer med två till tre drygt 60-sidiga nummer om året. Hittills har man satsat på temanummer, men vill i framtiden försöka varva temanummer med nummer av mer generell karaktär.

– Vi försöker ha en balans mellan rent akademiska texter som presenterar nya rön inom organisationsforskningen och texter som förmedlar erfarenheter, råd och tips från organisationskonsulternas arbetsvardag.

Temanummer man haft har bland annat behandlat skandinaviskt ledarskap och ledarstilar med såväl norska som danska och svenska artiklar. Nr 2 förra året speglade storgruppsinterventioner och storgruppsmetodik ur olika perspektiv med bland annat ett konkret exempel av storgruppsarbete inom Norsk Hydro.

I det senaste numret har man frångått temastrukturen och tar upp olika ämnen som till exempel personlighetstest, nya perspektiv på organisationsförändringar och projektiva test vid rekryteringen av ledare, skriven av fem svenska psykolo-

ger, bland dem *Christer Sandahl*. Numret innehåller också en rapport från den fjärde internationella konferensen om mobbning på arbetsplatsen som hölls i Bergen i somras.

– **VI HAR OCKSÅ PLANER** på ett temanummer om effekter av ledarutveckling, berättar Espen Skorstad. Många köper i dag konsult hjälp som kan bidra till ledarutvecklingen inom ett företag eller en organisation. Det vore spännande att se vilka effekter sådana insatser har.

Redaktionen för Organisational Theory and Practice består i dag av tre personer och har relativt små ekonomiska resurser till sitt förfogande. Som flertalet andra tidskrifter och tidningar kämpar man även med ett minskande annonsunderlag.

– Vi är glada över att så många, även personer som nästintill betraktas som "gurus" inom sitt område, faktiskt bidrar med artiklar utan få betalt för sina texter. Efter tips från svenska psykologen *Anders Risling* fick vi bland annat den amerikanske författaren och konsulten *Marvin Weisbord* att skriva en artikel till vårt temanummer om storgrupper.

Det har också visat sig att många efterfrågar tidigare temanummer och för att öka tillgängligheten är tidskriften numera registrerad på Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana och finns även med i det internationella biblioteksregistret. Dessutom försöker man se till att tidskriften finns på norska universitet och högskolor och hoppas att även svenska och danska institutioner så småningom ska tillhöra prenumeranterna.

Prenumerera på tidskriften kan man göra genom att e-posta till linewf@yahoo.com

Priset för en årsprenumerering är 550 Nkr. Organisasjonspsykologiska Selskapets hemsida som även presenterar tidskriften hittar du på www.psykol.org